

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ фінансів _____
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 7.03050801 «Фінанси та кредит»

за темою:

«Місцеві бюджети та їх вплив на регіональну економіку»

Виконавець

студентка _____ ФФБС _____ факультету

Ткаченко В.О.

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

Кандидат економічних наук

(науковий ступінь, вчене звання)

Васютинська Л. А.

(прізвище, ім'я, по батькові)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних економічних умовах роль місцевих бюджетів у розвитку різних сегментів економіки країни та її регіонів лишається дуже важливою.

Питання, що стосуються формування незалежних, фінансово забезпечених та економічно стійких територіальних громад є нагальними у контексті бюджетних реформ.

Розвиток системи місцевих фінансів за умов посилення бюджетної децентралізації ґрунтується на раціональному розмежуванні дохідних джерел і видаткових повноважень між рівнями бюджетів, підвищенні ефективності бюджетної політики на місцевому рівні, створенні дієздатної системи міжбюджетних відносин. Тому управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні повинно здійснюватися шляхом застосування сучасних управлінських технологій, які нададуть можливість органам місцевого самоврядування сприяти посиленню економічного потенціалу регіонів та, як наслідок, забезпечити створення самодостатніх місцевих громад.

Мета дослідження. Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад місцевих бюджетів та розробка пропозицій щодо їх вдосконалення у контексті впливу на економіку регіонів.

Завдання дослідження:

- дослідити еволюцію наукових поглядів про місцеві фінанси та їх дискусійний характер;
- розкрити економічну сутність місцевих фінансів;
- визначити роль місцевих бюджетів як регулятора регіональної економіки;
- визначити проблематику формування доходів місцевих бюджетів;
- провести моніторинг видатків місцевих бюджетів;
- дослідити інструменти міжбюджетного регулювання та проаналізувати практику їх застосування у забезпеченні регіонального розвитку;
- визначити напрямки посилення фінансової незалежності місцевих бюджетів у контексті зарубіжного досвіду;
- розробити пропозиції щодо активізації бюджетних важелів органів місцевого самоврядування у стимулюванні економіки регіонів.

Об'єктом дослідження є процес функціонування місцевих бюджетів.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають на місцевому рівні з приводу формування і використання бюджетних ресурсів.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при поглибленні теоретичних засад місцевих бюджетів. Методи спостереження, аналізу динаміка часових рядів, порівняння, графічного відображення кількісних величин, мали своє відображення у ході здійснення діагностики стану місцевих бюджетів. Методи логіки, узагальнення та деталізації використовувалися при розробці пропозицій щодо вдосконалення місцевих бюджетів.

Інформаційною базою дослідження є доробки вітчизняних та зарубіжних авторів в галузі фінансів, зокрема підручники, навчальні посібники, монографії, періодичні наукові видання; законодавчі та нормативні акти, якими є Конституція України, Бюджетний кодекс, Закони України, укази Президента України, Постанови Верховної Ради України, Постанови Кабінету Міністрів України; звіти Міністерства фінансів України і Державної казначейської служби України; статистичні матеріали Державної служби статистики України та Інтернет-ресурси.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (78 найменувань). Основний зміст викладено на 69 сторінках. Робота містить 7 таблиць, 16 рисунків

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади функціонування місцевих бюджетів**» досліджено Еволюція наукових поглядів щодо визначення ролі та призначення місцевих фінансів. Розкрито соціально-економічну сутність місцевих бюджетів. Визначено Роль місцевих бюджетів як регулятора регіональної економіки.

У другому розділі «**Аналітична оцінка функціонування місцевих бюджетів в Україні**» досліджено проблематику формування доходів місцевих бюджетів. Проведено моніторинг видатків місцевих бюджетів. Описано інструменти міжбюджетного регулювання та проаналізовано практику їх застосування у забезпеченні економічного розвитку територій

У третьому розділі «**Перспективи розвитку місцевих бюджетів у контексті стимулювання розвитку економіки регіонів**» визначено напрямки посилення фінансової незалежності місцевих бюджетів у контексті зарубіжного досвіду. Запропоновано шляхи активізації бюджетних важелів органів місцевого самоврядування у стимулюванні економіки регіонів.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є поглиблення теоретичних засад та нове вирішення проблеми, що виявляється у поглибленні теоретичних основ місцевих бюджетів та розробці пропозицій щодо їх вдосконалення у контексті впливу на економіку регіонів. Це дозволило сформулювати низку висновків теоретичного та науково-практичного характеру, які відображають вирішення завдань роботи відповідно до поставленої мети.

1. Дослідження еволюцію поглядів про призначення місцевих бюджетів дозволило встановити діалектичний взаємозв'язок їх розвитку на кожному з історичних етапів побудови соціалістичної держави.

2. Встановлено, що місцевий бюджет є з одного боку інструментом реалізації владних повноважень у межах відповідної територіальної одиниці, а з другого являє собою необхідну ланку суспільного перерозподілу для найвищого задоволення інтересів громади під час економічних та політичних взаємовідносин. Тому проведення найбільш ефективної політики щодо місцевих бюджетів повинно ґрунтуватись на досягненні двостороннього співвідношення між економічними та соціальними її аспектам. За умови

максимального збалансування напрямків місцевої бюджетної політики, місцевим органам влади вдасться досягти фінансової стабільності суб'єктів господарювання даної адміністративно-територіальної одиниці та добробуту громади.

3. Визначено, що роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів виявляється у реалізації своїх повноважень відповідно до Конституції держави; проявленні фінансово-господарської самостійності у витрачанні коштів на соціально-економічний розвиток певної території; у здійсненні вирівнювання економічного і соціального розвитку територій; в регулюванні фінансових витрат на надання муніципальних послуг в установах невиробничої сфери (школах, лікарнях та ін.); направленні фінансових ресурсів на вирішення стратегічних завдань розвитку регіону і пріоритетних галузей.

4. Аналізуючи практику формування доходів місцевих бюджетів виявлено наступні проблеми:

- низький рівень власних доходів місцевих бюджетів;
- значна частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів;
- місцеві бюджети наповнюються в основному за рахунок закріплених доходів;
- практика формування місцевих податків та зборів в Україні показала, що у зв'язку з проведеними реформами їх значимість зростає.

5. Видатки місцевих бюджетів відіграють основну роль у забезпеченні потреб населення у соціальних послугах. В свою чергу видатки на економічну діяльність, щорічні зростання їх обсягів, займають незначне місце у загальних видатках місцевих бюджетів. Частка поточних видатків у структурі видатків місцевих бюджетів займає більшу позицію та складає, тоді як частка видатків місцевих бюджетів капітального спрямування дуже низька. Саме зазначені чинники стають перепорою для фінансування інвестиційних та інноваційних програм, які реалізуються на регіональному рівні.

6. Визначено, що місцеві органи влади позбавлені податкової автономії, бюджетні доходи все більшою мірою формуються за рахунок трансфертів та закріплених доходів. Зростання частки трансфертів у доходах місцевих бюджетів говорить про виникнення передумов до зниження мотивації органів місцевої влади щодо мобілізації джерел податкових надходжень та ініціативи ефективного використання бюджетних ресурсів.

7. На основі дослідження особливостей формування доходів місцевих бюджетів в зарубіжних країнах пропонується: збільшити фіскальну роль місцевих податків та зборів, змістити акцент з оподаткування доходів на оподаткування майна, збільшити обсяг неподаткових надходжень, що пов'язані з діяльністю муніципальної влади, розширити практику застосування муніципальних запозичень.

8. Аналізуючи бюджетні важелі: бюджетні інвестиції, ринок муніципальних цінних паперів і державно-приватне партнерство, можна запропонувати:

- посилити контроль за виконанням інвестиційних програм, за допомогою яких фінансуються інфраструктурні проекти;

- спрямовувати кошти бюджету розвитку на фінансування місцевих цільові програми інноваційного спрямування;
- розробити заходи щодо розвитку державно-приватного партнерства на регіональному рівні з метою залучення приватних інвестицій для фінансування пріоритетних галузей економіки відповідного територіального утворення;
- удосконалити механізм інвестиційного кредитування для субсидіювання інвестиційних проектів, що передбачають будівництво, реконструкцію, переобладнання потужностей тощо;
- розробити механізм щодо розвитку краудфандингу для фінансування соціальних проектів;
- сприяти розвитку ринку муніципальних цінних паперів для залучення додаткових джерел з метою фінансування інноваційно-інвестиційних проектів, які реалізуються на певній території.